

Roman „Giga Barićeva i njezinih sedam prosaca“ Milana Begovića

Zver, Maria

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:919944>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-17**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

SVEUČILIŠTE U ZADRU

ODJEL ZA KROATISTIKU

PREDDIPLOMSKI JEDNOPREDMETNI STUDIJ HRVATSKOGA JEZIKA I
KNJIŽEVNOSTI

Maria Zver

**ROMAN „GIGA BARIĆEVA I NJEZINIH SEDAM PROSACA“
MILANA BEGOVIĆA**

Završni rad

Zadar, 2020.

SVEUČILIŠTE U ZADRU
ODJEL ZA KROATISTIKU
PREDDIPLOMSKI JEDNOPREDMETNI STUDIJ HRVATSKOGA JEZIKA I
KNJIŽEVNOSTI

Maria Zver

**ROMAN „GIGA BARIĆEVA I NJEZINIH SEDAM PROSACA“
MILANA BEGOVIĆA**

Završni rad

Mentorica: doc. dr. sc. Sanja Knežević, izv. prof.

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Maria Zver**, ovime izjavljujem da je moj završni rad pod naslovom **Roman „Giga Barićeva i njezinih sedam prosaca“ Milana Begovića** rezultat mog vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojeg rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovog rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojeg rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Zadar, 9. listopada 2020.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. O razdoblju moderne u hrvatskoj književnosti.....	2
3. Biografija i književno stvaralaštvo Milana Begovića.....	3
4. O romanu „Giga Barićeva“.....	7
5. Galerija likova u romanu „Giga Barićeva“.....	10
5.1. Giga Barićeva.....	10
5.2. Irina Aleksandrovna.....	12
5.3. Odvjetnik Mika (Ulje).....	13
5.4. Konte Šime Simeoni (Profil).....	15
5.5. Freddy (Terakota).....	17
5.6. Bela Balaško (Karikatura).....	19
5.7. Mister Kvit (Pastel).....	21
5.8. Angelus Posthumus (Fotografija).....	22
5.9. Pero (Autoportret).....	23
6. Zaključak.....	25
7. Literatura.....	26

Roman „Giga Barićeva i njezinih sedam prosaca“ Milana Begovića

Sažetak

Milan Begović bio je hrvatski književnik, pjesnik, dramatičar, romanopisac i kritičar, koji je svojim dugogodišnjim književnim radom ostavio neizbrisiv trag u novijoj hrvatskoj književnosti. Iako je svojim dramskim opusom zasjenio svoja prozna i pjesnička postignuća, jednaku vrijednost utkao je u svaki dio svoje književne ostavštine. U svojim djelima, posebice u romanu „Giga Barićeva“, obradio je mnoštvo motiva (muško-ženski odnosi, erotika, ljubav, mržnja, građanski život...) i realistički vjerno ocrtao likove smještene u poslijeratne dane, prikazujući njihovu prošlost i sadašnjost. Na temelju tih realističkih obilježja izgradio je Begović čitavu psihološku analizu svojih likova, a roman „Giga Barićeva“ nesumnjivo je zauzeo titulu ponajboljeg ostvarenja onodobnog razdoblja.

Završni rad „Roman „Giga Barićeva i njezinih sedam prosaca“ Milana Begovića“ obrađuje obilježja navedenog romana, njegovu strukturu, kompoziciju i tematiku, stavljaajući naglasak na likove, njihove životne sudbine i psihološke crte te na taj način konstruirajući i smještajući svakog lika u svoj poseban svijet. Na samome početku rada iznose se poneke biografske činjenice o Milanu Begoviću i rezime njegova književnoga stvaralaštva, koje je prilično opsežno, stoga je gotovo nemoguće obuhvatiti Begovićev cjelokupan književni opus. Međutim, jedno je sigurno, a to je nezaobilazna činjenica da Milanu Begoviću, po svim njegovim stilskim obilježjima, pripada počasno mjesto u povijesti hrvatske književnosti.

Ključne riječi: moderna, Milan Begović, roman „Giga Barićeva“, galerija likova

Novel „Giga Barićeva i njezinih sedam prosaca“ by Milan Begović

Summary

Milan Begović was Croatian writer, poet, playwright, novelist, critic, that has in his many years of literary work left an undisputed mark in new croatian literature. Although he has left his prose and poetic achievements in shadow due to his dramatic opus, an equal value was woven into each part of his literary legacy. In his works, specially in novel „Giga Barićeva“, he processed multitude of motives (male-female relationships, erotica, love, hate, city life...) and realistically outlined the characters set in the post-war days, depicting their past and present. Based on these realistic characteristics Begović built a whole psychological analysis of his characters. Novel „Giga Barićeva“ has undoubtedly took the title of one the best literature achievements of that time.

Final assignment „Roman „Giga Barićeva i njezinih sedam prosaca“ Milana Begovića“ deals with the characteristics of mentioned novel, its structure, composition and themes, emphasizing the characters, their life destinies and pyschological traits, and thus constructing and placing each charachter in their own special world. This paper starts with some biographical facts about Milan Begović and a summary of his literary work, which is quite extensive, so it is almost impossible to cover Begović's entire literary opus. However, one thing is certain, it is an inevitable fact that Milan Begović, for all his stylistic features and thematic diversity, has one of the highest places in the history of Croatian literature.

Key words: Modern, Milan Begović, novel „Giga Barićeva“, character analysis

1. UVOD

U završnom radu „Roman „Giga Barićeva i njezinih sedam prosaca“ Milana Begovića“ obradit će se osnovne karakteristike navedenog romana, dakle njegova tematika, struktura i kompozicija, dok je težište na galeriji likova i njihovom sveobuhvatnom prikazu, pri čemu je roman „Giga Barićeva i njezinih sedam prosaca“ uzet kao primaran izbor literature.

U uvodnom dijelu romana bit će riječ o povijesnom pregledu moderne u hrvatskoj književnosti, o razdoblju u kojemu nastup mlade inteligencije dovodi do negiranja svega tradicionalnog i postojećeg, smatrajući da autonomni karakter književnosti treba tražiti u njoj samoj, dok ona primarno mora služiti estetici lijepoga. U tom se razdoblju svojim književnim nastupom javlja i Milan Begović, koji je svojom tematskom i stilskom razvedenošću hrvatsku književnost zasigurno usmjerio k europskim strujanjima.

Nakon uvodnog dijela o povijesnom pregledu moderne u hrvatskoj književnosti, slijedi kratki biografski prikaz Milana Begovića i njegovog književnog stvaralaštva, a potom slijedi poglavlje o romanu „Giga Barićeva“; romanu koji je punih deset godina izlazio kao podlistak u časopisu „Novosti“ i romanu koji je, unatoč postojećim studijama i analizama, još uvijek kritički zapostavljen i zasjenjen Begovićevim dramskim opusom.

S obzirom da je naglasak rada stavljen na prikaz likova i njihovih psiholoških osobina, nakon poglavlja o romanu slijedi galerija likova koju otvaram s likom protagonistice Gige Barićeve, a zatvaram prikazom posljednjeg prosca Pere Sambolca.

Na koncu slijedi zaključak u kojemu se daje osvrt na cjelokupan rad i popis literature korištene i citirane u priloženom završnom radu.

2. O RAZDOBLJU MODERNE U HRVATSKOJ KNJIŽEVNOSTI

Moderna u hrvatskoj književnosti obuhvaća vremenski period od 1892. do 1916. godine, a podrazumijeva borbu mlade generacije pisaca za novi nacionalno-politički i književno-estetski program.

„Moderna (kao odjek srednjoeuropskih umjetničkih kretanja, a posebno bečke secesije odnosno moderne od koje i preuzima terminološku oznaku) bila je shvaćena u najznačajnijih naših pisaca i kritičara slično kao što su je doživljavali stvaraoци i u ostalim europskim literaturama: nazivala se ta moderna strujanja, stilovi i pravci dekadensa, simbolizam, impresionizam ili neoromantizam, bitna je novost u odnosu na tradicionalno shvaćanje smisla umjetnosti bila u spoznaji da se književnost ne može svoditi samo na nacionalnu ili socijalnu funkciju, već joj se autonomni njezin karakter očituje u specifičnim vlastitim unutarnjim zakonitostima te u temeljnoj zadaći da izražava općeljudske probleme i, primarno, služi ljepoti, dakle estetskom doživljaju, koji se – bez obzira na temu – ostvaruje novim stilskim postupcima i nijansama“ (Šicel, 2005: 8).

Već spomenuta mlada generacija pisaca svoj je program započela davne 1895. godine na Jelačićevu trgu u Zagrebu, javno istupajući protiv režima Khuena Héderváryja i spaljujući mađarsku zastavu. Studenti koji su sudjelovali u buntu protjerani su sa Sveučilišta i nastavljaju svoje studije u Beču i Pragu, gdje dolaze u doticaj s novim estetskim, političkim i socijalnim idejama. Formiraju se dvije skupine koje započinju zastupati različite ideje od onih dotadašnjih. Prva je bila praška skupina koja je nastojala promicati ideje socijalnog realizma, dok je bečka skupina pisaca zastupala čistu umjetnost i slobodu umjetničkog stvaranja. Temeljna zadaća moderne bilo je izražavanje općeljudskih problema, primarno služenje ljepoti i estetskom doživljaju, čemu je uvelike pridonosio stilski pluralizam. S obzirom da se cjelokupno razdoblje moderne može podijeliti u dvije faze, tako se razvijala i čitava književna produkcija.

Prva faza traje u razdoblju od 1897. do 1903. godine, a odnosi se na pokušaj spajanja tradicionalnog i modernog shvaćanja umjetnosti i oslobađanja literature njezine dotadašnje društveno-analitičke funkcije (Šicel, 2005: 10). Pokret započinje u Pragu, koncentrirajući svoje djelovanje oko časopisa „Hrvatska misao“ 1897., a ujedno „dolazi do razvoja i jačanja književne kritike, kao i do jačanja prijevodne beletristike“ (Tolstoj, Dostojevski, Ibsen, Baudelaire, Verlaine (Šicel, 2005: 13). Književnici teže idealu ljepote i slobodi umjetničkoga stvaranja, tematizirajući motive s izraženom simbolikom, erotikom, ljubavi i određenim psihološkim nijansama.

Druga faza nastupa od 1903. godine i usko je vezana uz motive pejzaža kao odraza vlastitih stanja, uz poeziju obogaćenu pjesničkim slikama i uz izrazitu melodioznost stiha. U drugoj fazi nastaju i najvrjednija književna djela, a pisci su okupljeni oko središnjeg časopisa „Savremenik“ 1906. Ono što je zajedničko svim pjesnicima toga razdoblja jest traganje za poetskim motivima u njima samima i oslikavanje vlastitih raspoloženja brojnim metaforama i simbolima.

3. BIOGRAFIJA I KNJIŽEVNO STVARALAŠTVO MILANA BEGOVIĆA

Milan Begović bio je hrvatski književnik, dramatičar, pjesnik i prevoditelj – „najčistiji literat“, kako je to konstatirao Antun Barac u svojem eseju o „Gigi Barićevoj“. Tim je terminom Barac ocijenio Begovića kao pisca „koji je shvatio važnost štampane riječi, koji je nadasve obrazovan i piše lako, koji pozna tendencije u književnosti svojega doba i razumije naklonosti publike“ (Hećimović, 1964: 7). Rodio se 19. siječnja 1876. godine u Vrlici, kao sin trgovca Ivana i majke Filomene. U Vrlici je polazio osnovnu školu, a nakon završene gimnazije upisao se na prirodoslovni studij Filozofskog fakulteta u Zagrebu, međutim zbog materijalnih poteškoća bio je prisiljen prekinuti studij te je postao suplent u splitskoj gimnaziji godine 1896./1897. „Te iste godine položio je u Zagrebu gimnazijsku maturu te upisao peti semestar romanistike u Beču“ (Senker, 1996: 19). Materijalne poteškoće nastavljale su ga pratiti, stoga godine 1898. preuzima suplenturu u Zadru, dok je 1899. ponovno nastavio studij u Beču, a 1900. godine oženio se pijanisticom Paulom Goršetić. „Te iste godine apsolvirao je i počeo raditi kao suplent na Velikoj realci u Splitu, a između ostalog i sudjelovati u radu Književno-umjetničkog kluba u Zagrebu. Tamo, pod pseudonimom Xeres de la Maraja, počeo je tiskati „Knjigu Boccadoro“, a nedugo nakon toga postao je i otac djevojčice Božene“ (Senker, 1996: 36). Godine 1902. položio je diplomski ispit iz talijanskog jezika te u Pragu počeo tiskati dramu „Myrrha“, pod pseudonimom Stanko Dušić. „Već sljedeće godine imenovan je za „pravog učitelja“ na Velikoj realci u Splitu i od tada započinje ulaziti u kazališni svijet“ (Senker, 1996: 36). Sina Branka dobio je 1905. godine i „te iste godine njegova jednočinka „Venus victrix“ praižvedena je u Zagrebu 17. listopada i tiskana u „Srpskom književnom glasniku“ (Senker, 1996: 36). Što se tiče samog kazališnog početka, „Milan Begović je 1908. godine u lječilištu Topolšćica upoznao Alfreda baruna von Bergera, ravnatelja Deutsches Schauspielhausu, koji ga je pozvao u Hamburg, gdje je počeo volonterski raditi u kazalištu, dok je u „Savremeniku“ (br. 8-12) objavio dramu „Stana

Biučića“, praižvedenu u zagrebačkom HNK 9. Listopada“ (Senker, 1996: 36). Već sljedeće godine ravnatelj Carl Hagemann imenovao je Begovića dramaturgom te „Begović biva nagrađen Demetrovom nagradom za već spomenutu dramu „Stana Biučića“ (Senker, 1996: 36). Aktivno je nastavio raditi i surađivati u „Hamburger Nachrichten“ i „Narodnim novinama“, istovremeno u zagrebačkom HNK režirajući dvije predstave. „Godine 1912. prešao je u Beč za redatelja i dramaturga na Neue Wiener Bühne te mu je u Zagrebu izašla zbirka pjesama „Vrelo“ (Senker, 1996: 37). Živio je jedno vrijeme i u Mariboru, „gdje je putovao kao kurir vojne misije između Beča, Zagreba, Beograda i Budimpešte, a nakon toga preselio se u Zagreb, gdje je imenovan za profesora i dodijeljen Glumačkoj školi. Te jeseni počeo je objavljivati kazališne kritike u „Novostima“ i napisao je roman „Dunja u kovčegu“ (Senker, 1996: 38). „Godine 1921. s Ljubom Weisnerom počeo je uređivati časopis „Kritika“, režirao je jednu predstavu u HNK pod pseudonimima Malvolio, Hipolit i Ezop s Griča, počeo je objavljivati humoreske i feljtone u „Jutarnjem listu“ i „Obzoru“ i u Zagrebu tiskati „Male komedije“ i roman „Dunja u kovčegu“ (Senker, 1996: 38). Uređivao je i časopis „Savremenik“, a za ljetnih mjeseci boravio je u Italiji odakle se „Pismima iz Italije“ javljao u „Obzoru“, dok je u Perugii dogotovio dramu „Božji čovjek“, za koju je 1925. godine dobio Demetrovu nagradu. Nakon toga je u Zagrebu pripremio i tiskao „Izabrane pjesme“ te napisao svojega „Pustolova pred vratima“. Uz to, „prvu varijantu „Kvarteta“ objavio je u „Obzoru“, dok se „Božji čovjek“ istovremeno izvodio u Pragu i Brnu“ (Senker, 1996: 38). Jedno je vrijeme bio imenovan za ravnatelja Drame, a nakon toga stavlja se u službu profesor u III. gimnaziji. „Godine 1930. na natječaju „Novosti“, za roman u podlistku, nedovršena „Giga Barićeva“ dobila je prvu nagradu, gdje je nastavila i izlaziti“ (Senker, 1996: 39). Godinu poslije postao je direktor, izdavač i odgovorni urednik „Savremenika“, „Giga Barićeva“ izlazi u „Novostima“ (br. 1-170), a dramu „Bez trećega“ praižvodi zagrebački HNK 1. listopada. „Godine 1932. sada već umirovljen, Begović započinje rad na libretu za operu „Ero (Hero) sa onoga svijeta“ za Jakova Gotovca. Drama „Bez trećega“ dobila je Demetrovu nagradu, a izvodila se u Beogradu, Brnu, Mariboru, Sarajevu i Splitu, dok je preradbu „Božjeg čovjeka“ brodevska trupa prikazivala u Philadelphiji i New Yorku“ (Senker, 1996: 39). U Bisagu napisao je komediju „Dva prstena“, a novelu „Dva bijela hljeba“ objavio je u „Hrvatskom kolu“. „Godine 1936. proslavio je šezdesetu obljetnicu života i četrdesetu književnog stvaralaštva, a dvije godine nakon doživio je moždani udar“ (Senker, 1996: 39). Međutim, manjak zdravlja nije ga unazadio te je Begović ponovno vodio kazališnu rubriku u „Novostima“, a iste godine (1940.) u Zagrebu je objavljen roman „Giga Barićeva“, dok se drama „Bez trećega“ izvodila u Budimpešti, Weimaru i Berunu. Kasnije je Milan Begović

pisao o kazalištu za „Hrvatski narod“, a 1946. godine određena mu je osobna mirovina. „Dvije godine nakon Begovića je zadesio novi moždani udar te je 13. svibnja umro u stanu na Petretićevu trgu“ (Senker, 1996: 40). „Pokopan je na zagrebačkom groblju Mirogoj 15. svibnja, bez počasti i bez nekrologa u novinama jer ga je Sud časti „Društva hrvatskih književnika“ proglasio fašistom; njega kojega ni politika ni njezina bespuća nisu nikada zanimala previše“ (Prosperov Novak, 2003: 318). Milan Begović okušao se u mnogima književnim vrstama; pokazao je svoju vještinu i urođenu nadarenost i u poeziji i u drami i u prozi.

Njegova je poezija počela odmah oduševljivati onu mladu inteligenciju, a o tome svjedoči „Knjiga Boccadoro“, koja je izašla u jeku moderne i koja je počela otkrivati posebnu fazu novije hrvatske književnosti. Dakako, njegovu poeziju nisu prigrlili oni „stari“, koji su zdušno napali Begovića proglašivši njegovu liriku bolesnom, kao što to čini Dinko Politeo koji je dao i lapidarno, ali zanimljivo obrazloženje svoje konstatacije: „Njegova je lirika bolesna zato što pjeva jedino u putenoj ljubavi; bolesna je zato što jedino o tomu pjeva“ (Hećimović, 1964: 10). Begović je bio oduševljen talijanskom kulturom i upravo je ta oduševljenost došla do izražaja u toj poetskoj knjizi. Naime, sam početak zbirke čini moto iz jednog Michelangelova djela: „Pensando al bel ch' etànon cangia o verno“ (Kornhauser, 1976: 112). Kao što je došao u dodir s Michelangelovom umjetnošću za vrijeme boravka u Italiji, tako se u Beču počeo oduševljivati D'Annunzijevim stvaralaštvom. Ne samo da je Begović nekoliko puta naveo imena istaknutih talijanskih umjetnika, već je i onu erotsku osobinu, koja je uvelike prisutna i u njegovoj poeziji i u ostalim djelima, preuzeo od Gabrielea D'Annunzija. „I sam Matoš ističe kako je „Knjiga Boccadoro“ knjiga ljubavi, doživljene većinom u maštanju te naglašava Begovićev misticizam, ali ujedno utvrđuje neke od bitnih mana Begovićeve poezije od kojih pojedine proizlaze iz njegova kozmopolitizma, koji vodi u pretjeranu, ali hladnu eleganciju, dok se druge odražavaju u nedovoljnom poznavanju jezika i akcenata što ozbiljno narušava ljepotu brojnih pjesama“ (Hećimović, 1964: 11). „Kao što prve Begovićeve mladenačke pjesme, sabrane u zbirkama „Gretchen“ i „Pjesme“, raznorodne po karakteru i temama kao i po obliku, ne označuju ništa presudnije u Begovićevu stvaralaštvu i zanimljive su samo u razmatranju njegova razvoja, tako danas i veći dio pjesama iz „Knjige Boccadoro“, „Vrela“ i „Život za cara“ egzistira uglavnom kao književno-povijesna vrijednost“ (Hećimović, 1964: 12).

Što se tiče Begovićeva dramskog opusa njime je zauzeo zavidno mjesto i ostao zapamćen kao vrsni dramski stvaralac. „Osnovne osobine Begovićeva dramskog stvaranja –

poklonstvo pred erotikom i ženom, kao i pred scenom i njenim širokim i raznovrsnim mogućnostima, oblikuju se već u dramama „Myrrha“, „Gospođa Walewska“ i „Stana“ (Hećimović, 1964: 13). Milan Begović bio je čovjek koji je posjedovao izrazitu dinamiku i pisac koji je doživio velik uspjeh s dramama „Pustolov pred vratima“, „Bez trećega“ i „Amerikanska jahta u splitskoj luci“. „Njegove drame izvodile su se na svim svjetskim pozornicama: u Pragu, New Yorku, San Franciscu, Los Angelesu, Rimu, Beču, Budimpešti, Sofiji, Oslu, Bukureštu, Bologni, Milanu, Parizu, Berlinu, Rio de Janeiru...“ (Prosperov Novak, 2003: 316), a o njegovoj povezanosti s teatrom govore i njegove kazališne kritike od kojih je dio objavljen u knjizi „Kritike i prikazi“. Grandiozni i svjetski uspjeh zaslužen je ponajprije zbog njegove pažnje posvećene publici i njezinim sklonostima. Naime, Begović poznaje suvremenu dramaturgiju i težnje modernog kazališta te nastoji u svojem dramsku stvaranju slijediti aktualna strujanja, uvijek pronalazeći novitete u tematici. Njegova sklonost k tematiziranju ljubavnih muško-ženskih odnosa i lika žene prevladavaju kako u proznom, tako i u dramskog opusu.

„Prozni rad Milana Begovića sastoji se od tri romana i četiri knjige novela kao i od nekoliko manjih prozних cjelina, novela ili pripovijesti, koje nisu nakon objavljivanja u časopisima preštampane u knjige“ (Hećimović, 1964: 18). Kako navodi profesor Krešimir Nemeć u svojoj knjizi „Povijest hrvatskog romana“, „njegovi se romani ne uklapaju dosljedno u niti jedan međuratni poetički koncept jer za razliku od socijalnih realista i modernih „objektivista“ Begović nije bio tip pisca koji bio u književnosti vidio sredstvo za rješavanje nekih društvenih, etičkih ili klasnih problema“ (Nemeć, 1998: 222). Njegova glavna preokupacija i dalje ostaje tematizacija erotike i ljubavnih odnosa između muškarca i žene, a značajniji dio Begovićeve proze predstavljaju svakako romani „Dunja u kovčegu“, „Giga Barićeva“ te novele „Kvartet“ i „Dva bijela hljeba“. Zanimljiva Begovićeva karakteristika jest ta da se u njegovom opusu pojavljuje i neobično velik broj ženskih likova, od žena koje su konstruirane patrijarhalno do žena koje su konstruirane krajnje strastveno i emocionalno. Sva ta galerija ženskih likova dijeli određene zajedničke karakteristike (ljepota, mladost, potreba za bijegom...), a on ih kreira kao svojevrsno utjelovljenje životne ljepote. Ono što je još specifično i što ga je svrstalo u najvrsnije pripovjedače međuratnog razdoblja jest njegova ljepota i jednostavnost izraza, pomno razrađeni dijalozi, realistički vjerno ocrtani likovi te skladna i zanimljiva kompozicija, a kako navodi Krešimir Nemeć, „ono što je u središtu Begovićevih istančanih analiza su zapravo dubinska psihologija spolova, logika i filozofija

muškog i ženskog principa te nepremostive različitosti u poimanju vjernosti, dužnosti, braka i seksualnosti“ (Nemec, 1998: 226).

4. O ROMANU „GIGA BARIĆEVA“

Iako kritički zapostavljen i zasjenjen autorovim dramskim opusom, roman „Giga Barićeva“ predstavlja jedno od ponajboljih ostvarenja onodobnog razdoblja. „Od pojavljivanja 1930./31. godine, kada je objavljivan u nastavcima u časopisu „Novosti“, roman „Giga Barićeva“ za autorova je života doživio četiri izdanja: 1940. pojavio se kao knjiga, značajno skraćen i revidiran, 1944. pojavio se u posljednjem izdanju, a dosad je doživio ukupno sedam izdanja“ (Milanko, 2011: 166). „Širinom tematskih zahvata i razvedenošću strukture roman pamti višestruko – intertekstualno preispisuje „Odiseju“ pripovijedajući o »gornjogradskej Penelopi« i „Uliksa“, uključuje se u maticu povijesti romana kao žanra, značajno je modificirajući; društveno-povijesnim slojem, kojemu pristupa s visokom razinom mimetičnosti, zbog čega je roman klasificiran kao društveno-psihološki, društveni ili društveno-analitički“ (Milanko, 2011: 166). Ono što u prvu ruku određuje roman kao modernistički jest razvedena fabula i otvorena struktura, pri čemu lik Gige Barićeve zauzima središnje mjesto u strukturi ovoga romana-rijeke, zatim obilje digresija i kompozicija podijeljena na niz epizoda. Profesor Krešimir Nemec u svojoj knjizi „Povijest hrvatskog romana“ navodi „kako je uz kasnije Krležine „Zastave“ ovo jedino djelo u nas kome bismo mogli pripisati generičku odrednicu »roman-rijeka«; ono je istodobno i velika freska društvenog života u Zagrebu u predratno, ratno i poratno vrijeme, suptilna psihološka studija muško-ženskih odnosa i, u posljednjih stotinjak stranica, briljantna literarna anatomija ljubomore, erotske čežnje i tuge“ (Nemec, 1998: 226). Roman se sastoji od tri knjige; prva knjiga romana „Giga Barićeva“ nosi podnaslov „Sedam prosaca“ i sastoji se od četiri poglavlja: „Ispovijed“, „Irina Aleksandrovna“, „Likvidacija“ i „Galerija prosaca“, druga knjiga nosi podnaslov „Na ratištu“ i sastoji se od dvaju poglavlja: „Gigino vjenčanje“ i „U iščekivanju“, dok treća knjiga nosi podnaslov „Povratak“, a sastoji se od pet poglavlja: „Otac i kći“, „Luđački ples“, „Gatanja i predosjećanja“, „Beethoven: Sonata quasi una fantasia“ i „Drama“.

Prva knjiga („Sedam prosaca“) konstruirana je tako da se raspada na samostalno oblikovane novelističke cjeline, točnije na sedam portreta Giginih prosaca. „Čak su tri priče i objavljene neovisno od romana: priča o konte Šimi izišla je pod naslovom „Jane“, o Žarku

Babiću kao „Pozorišna karijera Žarka Babića“, dok je novela o sedmom proscu Peri Sambolcu tiskana pod naslovom „Pulchra vidua (Istorija jednog puberteta)“ (Nemec, 1998: 227). Svi ti portreti povezani su u jednu cjelinu, a tu cjelinu zaokružuje upravo Giga koja nastupa kao personalni pripovjedač i koja priča o svojim proscima ruskoj gatari Irini Aleksandrovnjoj. Iako sadržajno ili logički gledano Giga pripovijeda Irini o sedmorici prosaca, portrete iz „Galerije prosaca“ ipak je formalno ispričovijedao sveznajući pripovjedač, slijedeći tek ponegdje Gigino očište i to u situacijama gdje se Giga fizički susreće s proscima. Drugim riječima, „prvi dio romana kontrapunktira režim govora režimu gledanja; pripovjedačev je pogled onaj pogled koji nadzire i Gigin pogled, ali u daleko manjoj mjeri, dok je njegov govor o proscima nadopuna Giginu govoru odnosno pogledu“ (Milanko, 2011: 172). Sedmorici prosaca nije zajedničko ništa osim objekta žudnje, a Krešimir Nemec pozvao se i na vrlo zanimljivu konstataciju Antuna Barca iz njegove knjige „Između literature i umjetnosti“, gdje on kazuje „da je Begović u Gigi Barićevoj zapravo iznio više romana jer svaki od sedam prosaca predočuje zaseban svijet, a opet je sve prikazano tako da ništa ne iskače iz sklopa cjeline“ (Nemec, 1998: 228). Budući da je Giga ta koja nastupa kao personalni pripovjedač i koja priča o svojim proscima (osim o Peri Sambolcu čiji je portret dan u prvom licu, to jest u formi autoportreta), „ti su likovi »projekcije« glavne junakinje, a likovne oznake uza svaki portret (ulje, pastel, terakota, profil, karikatura, fotografija) signiraju i stav prema liku, tehniku oblikovanja njegova portreta i stupanj plastičnosti“ (Nemec, 1998: 228). Likovi su oslikani izrazito realistički, a s obzirom da u razdoblju moderne jedna od glavnih tematskih preokupacija postaje psihološka analiza samih likova, dalo bi se zaključiti da upravo taj psihološki zahvat izrasta na osnovi realističkih obilježja. Begović se, unatoč svemu, ne oslobađa svog interesa za erotiku, već je primjenjuje na takav način da pomoću pojedinih ljubavnih avantura karakterizira i pojedine likove. „U toj galeriji javlja se niz likova koji predstavljaju različite skorojeviće, karijeriste i beskrupulozne avanturiste i koji se, kao i njihovi životi, ne uzdižu do velikih tema i ne poprimaju složenije obrise jer Begović ne teži da svoje junake suprotstavi bilo komu i bilo čemu, već ta malena građanska sredina živi u njegovu djelu svojim sitnim životom, ispunjenim sitnim brigama, poslovnim i ljubavnim spletkama, ogovaranjem te jeftinim samozadovoljstvima i pomirenošću sama sa sobom“ (Hećimović, 1964: 21). Ako uzmemo u obzir i činjenicu da se u razdoblju moderne nastoji prvenstveno uočiti senzibilitet čovjekova unutarnjeg bića, onda i ne čudi da motivi ljubavi i smrti postaju najzastupljeniji motivi, a u korak s time povlači se i već spomenuti motiv erotike koji se, kako navodi Miroslav Šicel u svojoj knjizi „Povijest hrvatske književnosti“, „provlači kao crvena nit kroz svu prozu naše moderne i kreće se u rasponu od lirskih, poetskih preljeva i

apstraktnih doživljaja do biološke nastranosti i patoloških ekcesa“ (Šicel, 2005: 197). Jednom je Milan Begović zaključio:

„Za mene je život neprestano sukobljavanje i izmjena svijetlih i mračnih elemenata. A životna igra svjetla i sjene nigdje se ne vidi tako jasno i izrazito kao u odnosu muškarca i žene, koji su neumoljivo upućeni jedno na drugo. Muško i žensko su vječni drugovi i vječni neprijatelji. Slikajući odnose muškarca i žene ja vjerujem da slikam temeljne odnose i oblike svoga života...“ (Hećimović, 1964: 7).

Naposljetku, nezaobilazna je činjenica da je žena u najširem smislu te riječi, sa svim svojim unutarnjim psihičkim kompleksima i složenom lirskom prirodom, osnovna Begovićeva preokupacija i to modernističko obilježje provlači se u njegovom gotovo cjelokupnom književnom opusu.

„Druga knjiga („Na ratištu“) uz sva burna ratna zbivanja donosi i odlično ocrtane likove kapetana (Gigina spasitelja i suputnika iz Galicije), židovskog dječaka Šlojmea i posebice starog Barića i njegove prilježnice Piroške“ (Nemec, 1998: 228). Prvo poglavlje knjige opisuje ratna događanja u Galiciji i završava Giginim povratkom u Zagreb, dok u drugom poglavlju kroz Gigine ispovijesti kapetanu saznajemo važne činjenice iz njezina života i pratimo njezinu tešku psihičku situaciju. Krešimir Nemec navodi kako su „vremenski odnosi u romanu virtuozno riješeni, a pod time podrazumijeva brojne eksterne i interne analepse, miješanje prošlosti i sadašnjosti te obilovanje zanimljiv rasporeda, pri čemu se osnovna priča slaže poput mozaika“ (Nemec, 1998: 228).

U trećoj se knjizi („Povratak“) opisuju okolnosti koje su dovele do umirovljenja Gigina oca, Gigino iščekivanje na zagrebačkom kolodvoru, a trećim se poglavljem radnja nadovezuje na završetak prve knjige. Naime, ruska gatarica Irina Aleksandrovna Gigi proriče zlu sudbinu koja će ju zadesiti, a atmosfera u djelu obiluje jakim emocijama. U poglavlju „Beethoven: Sonata quasi una fantasia“, u kojemu Giga odlučuje odbiti sve svoje prosce, ujedno uočavamo i Begovićevo poigravanje glazbom i književnošću, a sama glazba, koja donekle pridonosi ublažavanju atmosfere, dramaturški organizira pripovijedanje. Posljednje poglavlje naziva se „Drama“ i organizirano je dakako dramski. Podijeljeno je u tri čina, a nama čitateljima poznato je kao drama „Bez trećega“. Dramska atmosfera i napetost stvaraju se u konačnom susretu Gige i Marka Barića, kada on razotkriva svoju ljubomoru i nepovjerenje prema Giginoj vjernosti, a nakon što mu ona očevim pismom dokazuje svoju vjernost i unatoč tomu

što Marko biva spreman za daljnji bračni život, Giga, razočarana njegovim nepovjerenjem, uzima oružje i ubija ga.

„Giga Barićeva, romansirana epopeja o novovjekom Odiseju i Penelopi, sabire u sebi brojna literarna iskustva (...) No Begović se u ovom djelu ne pokazuje samo kao vješt literat i psiholog, nego i kao pozoran promatrač i poznavalac života. Pred nama je fascinantna studija muško-ženskih odnosa koja postavlja bitna pitanja o mogućnostima povjerenja i razumijevanja među partnerima...“ (Nemec, 1998: 229).

5. GALERIJA LIKOVA U ROMANU „GIGA BARIĆEVA I NJEZINI SEDAM PROSACA“

5.1. GIGA BARIĆEVA

Protagonisticu romana Gigu Barićevu upoznajemo već u prvom poglavlju romana koje se naziva „Ispovijed“. Radnja je smještena u praznoj Markovoj crkvi gdje Giga, inače ne tako sklona molitvi i pohođenju crkve, a ponukana vlastitim unutarnjim duševnim nemirom, dolazi kod svećenika na ispovijed. Čim je Giga ušla u crkvu i sjela na klupu, osjetila je neku postidjenost i strah:

„Osjetila je odmah, da su i mjesto i način i čovjek, koje je izabrala za svoj eksperiment, preveć uzvišeni i sveti prema njezinu sujevjerju. Izgledaše joj ono, što je poduzela, kao svetogrđe. I začas je postala mala i kukavna zajedno sa svojim željama i nadama. Sve ono površno, frivolno, zemaljsko što je bilo na njezinoj duši, počelo je da je tišti“ (Begović, 1996: 11).

Ta Gigina skrušenost ponukala ju je da projuri svojim mislima kroz sve te godine i da pronade svoj najveći grijeh, međutim sve ono što je možda bilo i postojalo nije se izgradilo u njezinoj pameti, osim jedne manje tragedije koja je Gigu proganjala godinama. Naime, kada je njezin suprug Marko Barić pošao u rat, Gigi je ostavio svoga psa Nera, kojega je ona, zbog njegove neposlušnosti i prkosa, dala živoderu. Ime toga psa i njegove oči pune prijekora pojavljivale su se neprestano u Giginj podsvijesti:

„Iskrsavao je u njoj čudnovat paradoks: kao što je nekad dala ubiti onog psa, koji je, izgubivši gospodara, izgubio sadržaj i smisao svoga življenja, tako ona danas traži, tko će joj pomoći da ubije nešto što je u njoj tako dugo živjelo, životarilo, iščezavalo, a nije se dalo potpuno uništiti. Ali bez toga potpunog uništenja nije moguće započeti novo. Valja najprije dotući ono jedno – dotući nemilosrdno. Postati krvnikom svega što je sačinjavalo njezinu sreću: željâ, nadâ,

očekivanjâ, drhtanjâ, osjećanjâ, odricanjâ, velikog jednog sna, slatke i fanatične zablude, tvrdoglave fiksne ideje za jednog jedinog i radi jednoga jedinog čovjeka“ (Begović, 1996: 16).

Kako saznajemo iz posljednjeg portreta Pere Sombolca, Giga je još 1914. godine kao mlada djevojka spoznala prve čari mladenačke zaljubljenosti. Svaki dan u šest sati prolazila je pod kolonadama Plemičkog Konvikta i prelazila Jezuitski trg, gdje su se njezine nevine i tople oči susretale s profesorom matematike Markom Barićem. Bilo je to nešto više od same Gigine zaludenosti. U tim je pogledima iz dana u dan rasla bogata nit emocija i osjećaja, koja je vezala to dvoje ljudi i koja je u Gigi fiksirala nedvojbenu sigurnost. Već tada je znala da ga voli i već tada je mladome Peri govorila kako će jednoga dana postati profesorova žena. I doista, taj jedan jedini čovjek u Giginu životu postao je profesor Marko Barić. Ali sada, kada skrušeno sjedi u ispovjedaonici, više ne zna u što i kome da vjeruje. Razapeta je između vlastitih osjećaja, između beskrajnog čekanja i nadanja u Markov povratak, između tog dugogodišnjeg robovanja, između ljubavi prema tom čovjeku i mogućnosti nastavka života bez njega.

„On je bio, živio, sudjelovao u svemu jer ona ga je u sebi nosila, podržavala i dijelila s njim svoje nade i godine, savjetovala se s njim, razgovarala, debatirala i prepirala se, a katkad i svađala. Bilo je dana kad je bila s njim nezadovoljna, prkosna, gruba, a s drugima susretljiva i ljubazna baš iz inata. Doduše, te su svađe ispočetka bile rijetke, ali kasnije su učestale, dok se napokon nisu razvile u velike i zajedljive razmirice. Život je postao pravi pakao“ (Begović, 1996: 17).

Kroz Gigino monologiziranje pratimo tok njezinih misli, učestale promjene razmišljanja i njezinu svojevrsnu teoriju živućeg i umirućeg, kojom na neki način opravdava vlastite osjećaje i postupke:

„A kad se morala sama vratiti kući i živjeti bez njega, i uopće bez znanja gdje je on, je li živ ili mrtav, uvjerala se da je samo onaj mrtav koga više nema u nama. Mi, samo mi, možemo nekoga uzdržavati na životu, samo mi možemo nekoga predati smrti. Koliko živih stvorenja hoda svijetom pa tko je od njih za nas živ? Onaj samo, koji nam treba, koji nas hoće, koji nas traži, goni, mrzi, ljubi, uhodi, srdi, veseli, zove i mami, vara i vjeruje u nas, misli na nas, miluje nas i udara, kori nas i oprašta nam, iskorištava nas i dariva i tako dalje, u vječnom nekom dobrom ili zlom odnosu, sve do trenutka kad nije više kadar da nam išta učini. Kad ga dakle za nas više nema. Ali kada je to, da nekoga više za nas nema? Da li ikad nestaje majke, koja nas rađa? Da li ikad umire dijete, koje smo nosili u sebi? Može li ikad poginuti onaj komu smo darovale boli našega djevičanstva? Uz čiji smo život prislonile naš, da mu služimo, robujemo, djecu rađamo i borbe

olakšavamo? Može li umrijeti za nas onaj, koji nas je spasio od propasti? Osloboodio od patnja, izbavio mučeništva i digao iz poniženja? Umire li ikad za nas onaj tko nas je trovao, gnječio, lomio, blatio, povlačio kroz poniženje i kaljao gnusom? I mržnja i ljubav daju sadržaj i pravo na opstanak ljudima oko nas. Podržavaju i one, koji ne postoje u fizičkom životu. Dok god su u nama, a mi smo još tu, dotle nema mrtvih za nas ni oko nas“ (Begović, 1996: 18).

Konačno, Gigino monologiziranje, neodlučnost i strah od onoga što bi moglo biti prevagnuli su dijelom na paradoksalan i neočekivan ishod. Uza sva tumačenja i razlaganja, Giga je odlučila proglasiti mrtvim čovjeka koji je do toga trenutka živio u njoj i koji toliko godina nije nestao, nego tek sada kada se njoj prohtjelo da vlastoručno položi u grob čovjeka kojega još uvijek voli. Giga se od supruga pozdravila sa svim počastima koje mu i priliče; obukla se u crninu, u bračnoj sobi upalila je uljenku pred njegovom slikom, a da izbjegne upite i znatiželjne znance, otišla je iz Zagreba na nekoliko tjedana. Postepeno je Gigu hvatala očekivana reakcija na sve događaje koji su prethodili. Noćima je plakala i dozivala ga, a osjećaj koji ju je proganjao bio je osjećaj kajanja. Ipak, ohrabivala je samu sebe govoreći si da ga je oplakala i oprostila se s njim onako kako i priliči supruzi koja je izgubila supruga. Giga se vrlo brzo vratila svojoj rutini i otpočela je ponovno primati pozive i posjete svojih sedam prosaca, čije je portrete vjerno opisala ruskoj gataru Irini Aleksandrovnoj, s namjerom da konačno odluči koji joj od njih sedmorice najviše priliči. Svi oni predstavljaju učene i obrazovane ljude, a okolnosti koje su ih dovele do Gige nisu ništa drugo doli igra sudbine. Što se tiče karakterizacije vanjskim izgledom, ona se u Gigi gotovo nigdje ne ostvaruje; njezin izgled nigdje nije definiran, već je Begović naglasak stavio na kompleksnost njezina karaktera i njezinu životnu sudbinu; ona je izgrađena i psihološki okarakterizirana osoba koja, zatvarajući jedno poglavlje svojega života, pokušava ponovno pronaći izgubljenу sreću.

5.2. IRINA ALEKSANDROVNA

Irina Aleksandrovna Bessmertna ruska je emigrantkinja koja već nekoliko godina živi u Zagrebu i zarađuje gatanjem u karte i proricanjem budućnosti nesretnim ženama. Dolazi iz imućne i plemenite moskovske obitelji, a kao mlada djevojka provela je nekoliko godina u Leipzigu, gdje je upoznala novinara Bessmertnog. S njim se vjenčala i u početku živjela pristojnim životom. On je radio u redakciji kao novinar, a ona je često prevodila novele i članke iz ruskih revija i objavljivala ih u njemačkim novinama. Njihov bračni život nije potrajao dugo jer je Bessmertni počinio samoubojstvo, iz Irini posve nepoznatih razloga. Ona

se vratila roditeljima u Moskvu i nastavila je životom imućne gospodske kćeri, koja je počela zalaziti u obrazovani i visoko društvo, pohađati sve izložbe, putovati i pisati feljtone. Nešto kasnije, na svom imanju, upoznala je nekog priprostog kaluđera s nadimkom Mali Rasputin, koji je Irinu počeo približavati mističkom spleenu i raznim duhovnim stvarima. S vremenom se kaluđer doselio Irini u Moskvu, navikao se na lagodan i bezbrižan život i prepustio se svim porocima koji su ga u konačnici odveli u propast. Irina se beskompromisno brinula za njega, nastojala mu ugoditi u svemu moleći ga da ostane s njom, ali je on otišao, a što se s njim dogodilo, ostalo je vječnom zagonetkom. Prije odlaska, Mali Rasputin preokao je Irini da dolazi velika nevolja i propast:

„Za kratko vrijeme dogodit će se nešto što će donijeti propast svima: i tebi i tvojima i carstvu i ruskoj zemlji. Ja to neću dočekati, srećom ja odlazim prije toga. Ali ti ćeš lutati i stradavati, ostavljena i osiromašena, da napokon umreš daleko negdje, među ljudima koji nisu Rusi. To je istina, a ja znam i vidim istinu...“ (Begović, 1996: 26).

I doista, u Sarajevu je bio izvršen atentat, a nakon toga izbio je svjetski rat. Poslije rata revolucija, propast Rusije, bijeg pred boljševicima i rasulo Irinine obitelji. Ona je, pobjegavši iz domovine, dospjela u provincijsku kazališnu trupu s kojom je obilazila Hrvatsku i Srbiju. Međutim, sreća ju nije dugo pratila jer se trupa raspala u Ljubljani, a ona je zapala u neko mutno poslovanje sa starim antikvitetima i pokućstvom. Irina je, unatoč stalnim životnim i poslovnim neuspjesima, uvijek pronalazila nove načine kako da zaradi i preživi. Njezina brza dosjetljivost, ali i prilike u kojima se našao svijet nakon rata, dovele su Irinu do ideje da se počne baviti proricanjem. U Zagrebu se uvelike počeo razvijati spiritizam, sujevjerje i magija pa je Irina svojom idejom naišla na vrlo plodno tlo. Ubrzo se posao počeo dobro razvijati, a Irina je oko sebe počela skupljati različitu klijentelu, među kojima je bila i Giga Barićeva, koja joj iznosi lančano povezane priče o svojim proscima, očekujući Irinino mišljenje i savjet.

5.3. ODVJETNIK MIKA (ULJE)

„Odvjetnik Mika Peruzović bio je jedan od onih ljudi koji idu kroz život sigurno, ali nipošto nabasito. Doduše, s laktovima u džepovima od kaputa, praveći sam sebi špalir kud god prolazi, ali bez guranja i navale. Jedni su mu se uklanjali jer su ga poštivali, drugi iz one indolentnosti, koja goni ljude da se ne suprotstavljaju nigdje gdje ne moraju, a treći su bili oni kojima je suđeno da se uvijek uklanjaju. Tako je odvjetnik Mika išao ravno i većinom bez zapreka

naprijed. A ako su zapreke i došle, odalečivao ih je i izravnjivao radije s taktom i blagošću, nego surovom naprasitošću...“ (Begović, 1996: 49).

Mikin otac bio je gostioničar u nekom slavonskom selu, veliki ženskar i kockar, međutim uporan u naumu da školuje sina kako i on ne bi postao probisvijet poput oca. Onoga dana kada je Mika postao doktor, staroga je udarila kap, a Mika je u Zagrebu dobio mjesto koncipienta kod jednog starog odvjetnika.

„Mika je od svog šefa poprimio čitav gospodski stav i ponosnu dostojanstvenost, koje nije više nikad izgubio, usprkos brutalnim ratnim i poratnim vremenima, koja nisu nijednu kastu tako demoralizirala kao njegovu(...) Nastojao je da steče što više znanja i iskustva, ne samo u svojoj struci, nego u svemu što je otkrivalo čovjeka i njegovo mišljenje, djelovanje i osjećanje. Čitao je neprestano, a zanimao se najviše za povijest, memoare, filozofiju, a napose je bio zanesen grčkom tragedijom, Shakespeareom, Rabelaisom i don Quihoteom“ (Begović, 1996: 51).

Ono što je još karakteriziralo odvjetnika Miku bio je njegov neiscrpni smisao za humor, diskretna ironija, nenametljiv izraz te uvijek prisutna ugladenost i pristojnost.

„Odvjetnik Mika na svojem krupnom, širokom, uvijek nasmijanom licu gotovo da i nije imao obrva; s izbočenim zigomima, slavensko, bez balkanske oporosti, u koje su se uvukle dvije sitne smeđe oči, što su se lukavo izgurkivale ispod ponešto komotnih vjeđa, a sred koga se je pametno svjetlucało malen, ćubast i mastan nos. Tanke, obrijane i neizrazite usne otvarale se u razgovoru bez velikog tempa, pri čemu se je u stalnom ritmu dizala i spuštala gola bradica, naslonjena na dva debela podvoljkasta obruča. Tijelom masivan, sa decentnim trbuhom, koračao je odmjerenim koracima, ne žureći se nikada (...) Odjeven elegantno, uvijek po najnovijoj modi, bez ikakva pretjerivanja, osim malko napadnih kravata i koketnog rupca u lijevom džepu od kaputa, preoblačio se vrlo često, ne noseći nikad jutrom i popodnevom isto odijelo (...) Bio je oduševljen protivnik svakog sporta, mrzio je trkače, plivače, bicikliste, boksanje, a najviše nogomet (...) Držao se daleko od svih pokreta i političkih petljanja, a vrlo ga je zanimao nacionalni život i progres, bio je u duši iskren patriota, a to je i dokazao za vrijeme rata“ (Begović, 1996: 51-52).

Odmah u početku Miku je zadesio već sređen i unosan posao jer mu je stari odvjetnik prepustio apsolutno sve. Mika je bio izvrstan odvjetnik kojega su krasile pronicljivost duha i oštrina zapažanja, a poslovni uspjesi samo su se gomilali. Ipak, u nečemu Mika nije imao sreće jer ga ljudi nisu pretjerano voljeli. Bili su zavidni jer je Mika imao veliko znanje, neovisnost i poslovni uspjeh, ali i zato što je uvijek bio spreman pomoći, bez ikakva

okolišanja ili prigovaranja. Mika je doista bio neiskvaren čovjek i sve osobine išle su mu u prilog, međutim sa ženama mu nikako nije polazilo za rukom:

„Ne što on ne bi znao s njima razgovarati ili ih zabavljati i interesirati. Naprotiv, kao duhovit „causeur“, neumoran i galantan kavalir, bio im je simpatičan i voljele su ga vrlo, pozivale k sebi i otimala se o njegovo društvo (...) I išlo je uvijek dobro i glatko sa ženama, dok je Mika bio u društvu jer onda je znao što će i kako će, ali čim se našao s kojom nasamu, koja ga je zanimala, s kojom je želio biti u društvu, kojoj je nastojao da uđe u milost, onda je to drukčije izgledalo. Postajao je plah, nervozan, ženiran kao kakav seminarist (...) Pogotovo se gubio i nije nalazio prelaza u razgovoru...“ (Begović, 1996: 56).

S Gigom se Mika susreo u svojem uredu, poslije rata, kada je nakon smrti svojega šefa, on već bio preuzeo posao i klijente, a među tim klijentima bio je i Gigin otac koji je umro, stoga je Giga došla k njemu radi svog nasljedstva jer on je sada bio izvršitelj oporuke. Što su se više sastajali, to je prijateljstvo sve više raslo, a Mika je Gigi čak u prve dvije do tri godine pomagao oko pronalaska njezina supruga. Kasnije, kada mu se i samom učinilo da se Giga pomirila sa svojom sudbinom, Mika je počeo utorkom zalaziti kod Gige Barićeve i zauzeo je mjesto jednog od sedam prosaca

5.4. KONTE ŠIME SIMEONI (PROFIL)

Dalmatinski konte imenom Šime Simeoni bio je aristokratski tip, rođen u Trogiru, u prilično gotičkoj palači sa šiljastim prozorima i jednom triforom na prvom katu. U toj se kući rodio čitav niz njegovih predaka do u davne srednjovjekovne dane, a tu je Šime rastao uz plačljivu i pobožnu majku iz kaštelanske obitelji de Cippico i poprilično naprasitog oca konte Girolama. „Majčina je krv donekle utišavala u Šimi naglost Simeonijevih, i on je bio mnogo uravnoteženiji od svoga oca, iako je još mnogo toga ostalo što je jasno pokazivalo čiji je odvjetak“ (Begović, 1996: 61). Ono što je Šime nesumnjivo naslijedio od majke bilo je bogoljupstvo; bio je i ostao pobožan, čak i onda kada se taj osjećaj mogao izgubiti. Slučaj koji je održao Šiminu vjeru dogodio se u jednom od očevih napada na majku, kada joj je razbacivao krunice, molitvenike i cvijeće, ali je ovaj put stari Simeoni pao niz stepenice i slomio hrptenicu. Šime je svoje školovanje završio u Beču, gdje je studirao romanske jezike, a kada se vratio kući, nekoliko je mjeseci u školi podučavao talijanski jezik i književnost. Bio je vrlo dobar i smiren profesor, ali podučavanje nije dugo potrajalo. Naime, direktni povod njegova odlaska iz gimnazije bio je sukob sa školskim inspektorom. On je bio pedant,

Slovenac, kojega je bečka vlada poslala u Dalmaciju, a Šimi je zamjerio što učenike podučava o Leopardijevoj poeziji, točnije što im daje da čitaju njegovu pjesmu „Italija“, koja se smatrala nepodesnom za školu onoga vremena. Nakon što je Šime odlučno dao ostavku, otišao je na hodočašće, preko Zadra do Ankone i tijekom njega obišao sve ono što je bilo vezano za nesretnoga pjesnika Leopardija. Nakon toga, ostao je Šime neko vrijeme u Assisi, gdje je upoznao obitelj Skinner iz Perth, a vrlo brzo se i sprijatelji s njihovom kćeri Jane. Družili su se oni iz dana u dan, a svoje je doživljaje pisao majci u Trogir, međutim kako se rat približavao bilo je jasno da i Skinnerovi, ali i Šime moraju otići svojim putem što prije. Dvoje već sada zaljubljenih dogovorilo se na rastanku da će si pisati pisma, a Šime je čak obećao Jane da će ju doći posjetiti. Stanje pri povratku bilo je izrazito teško i neprijatno. Rat je započeo, a Šime nije mogao dobiti ni poslati niti jednoga slova u Perth jer mu je pogranična cenzura vratila pismo, a samim time bio je onemogućen i odlazak u posjetu.

„Što je Šime pretrpio kroz te dane i godine, koje nisu nalazile kraja, to se ne da opisati. Taoštvo, internacija, fronta, prostrijeljena prsa, lazaret, majčina smrt, kojoj nije prispio ni oči zatvoriti, tifus, sanatorij – i neumorna, desperatna čežnja za Jane, obavitom u potpuni mrak. Kamo god da je išao, stradao i bolovao, uvijek je bila uz njega. ona ga je vidjela umirati i oživljavati, ona mu je bila hladni napitak u vrućicama i topli plašt u studenim noćima. Hostija u pričestima i sveto ulje u posljednjim pomazanjima. Išla je kraj njega sitna, s klecavim koljenima, u svom putnom pepita-mantilu s pelerinom, slična na mali srebrni ciborij, kad je prolazio kroz ratnu vatru i pala uz njega, kad je ranjen, klonuo i zaostao“ (Begović, 1996: 77-78).

Kada se Šime konačno vratio u Trogir, dobio je paket iz Perth u kojemu je bila debela škrinjica s Janeinim pismima, a uz škrinjicu stajalo je pismo staroga Skinnera u kojemu je Šimu obavijestio kako su iste godine umrle i mati i kći. Nekoliko mjeseci kasnije bio je Šime u Zagrebu, očekujući da će dobiti katedru na Sveučilištu za komparativnu književnost, iako je u konačnici počeo predavati kao izvanredni profesor. Malo-pomalo Šime se počeo uzdizati iz teške životne tjeskobe u koju je zapao, a na mahove je čak zalazio i u društva, pritom izbjegavajući žene.

„Ona arogantno-bučna afirmacija njihove nazočnosti, sa svim atributima koketerije i samodopadnosti, išla mu je na nerve. Pogotovo ona njihova poslijeratna neženiranost, s kojom su govorile o svemu i svačemu s ekvivoknim aluzijama i posmjesima, koji su djelovali na nj kao da je slučajno ušao u garderobu artistica prije spektakla ili u budoare demimondenkinja prije ekshibicije. To ga je uvijek sililo na prisposobu s Jane i srdilo ga“ (Begović, 1996: 81).

S obzirom da se Šime u takvim društvima znao našaliti, govoreći da se nije oženio jer traži djevicu, igrom slučaja saznao je i za Gigu i njezinu sudbinu „virgo infacta“. Što ju je više promatrao, to je dublje upadao u neku novo i neshvatljivo stanje duha, čudeći se samome sebi što je nakon toliko godina uopće pogledao drugu ženu. Zaželio je Šime ponovno pronaći onu izgubljenu sreću, pobuditi u sebi one iste osjećaje koje je nekada davno osjećao i dopustiti si novu priliku za ljubav. Zaželio je Šime osvojiti Gigu.

5.5. FREDDY (TERAKOTA)

„Terakota je bila malo remek-djelo od jednog poznatog zagrebačkog slikara, koji se više iz kaprise, nego iz unutarnje potrebe, bavio katkad i malom plastikom. I ovakve su mu stvari vanredno polazile za rukom. Manira, kojom su bile izrađene, bila je puna humora, s jakim smislom za groteskno i pradoksalno, tako da su glavne karakteristike bile izvrsno po naravi kopirane, a nuzgredne impertinentno istaknute i karikirane. Freddyjeva statueta bila je gotovo portret. Tipičan semitski, momački profil, dekadentan i kultiviran, bez degutantnih aluzija na viseće usne ili zakovrčeni nos, sličan malo na profil Stjepana Zweiga, bez inteligentnog Zweigova izraza. Posmijeh, malko namješten, prazan, bez topline, ali licemjerno insinuantan, iza kojeg se vidi da je sasvim nešto drugo ono, što on misli i osjeća“ (Begović, 1996: 91-92).

Freddyjeva glavna karakteristika, po Giginom mišljenju, bila je „snobizam“, definiran kao „rasa za se, vjera za se, species za se. Njega nalazite u svim zemljama i među svim narodima. U visokim kulturama, kao i u najzaostalijim. Ima ga u svakom zvanju, u svakoj kasti i u svim spolovima“ (Begović, 1996: 92). Freddy je pripadao staroj zagrebačkoj židovskoj obitelji, veoma bogatoj i uglednoj. Još kao dijete pokazao se vrlo vješt i bistar, a s obzirom da je taj talent donosio i mnoge prednosti, što u školi, što kod kuće, zacrtao je Freddy samome sebi cilj kako uvijek mora biti i ostati „nešto ekstra“:

„I on je sam počeo da nastoji, da bude i uvijek ostane ekstra. Najgore mu je bilo da nešto ne može ili ne zna. U svakoj je prilici htio biti onaj koji iskače. Kad to nije išlo njemu prirođenim mogućnostima, onda je kušao obmanjivanjem, pretvaranjem i malim švindlima, s kojima je često uspijevao“ (Begović, 1996: 94-95).

Kako je Freddy rastao, tako se razvijalo i njegovo fanatično nastojanje da bude najbolji od svih. Znao je koristiti i aroganciju i bagateliziranje, a kada je shvatio da mu to ne ide u prilog, počeo je okupljati oko sebe skupinu prijatelja, koje bi potom darivao raznim stvarima.

Međutim, ni to nje mnogo koristilo jer su ga prijatelji počeli iskorištavati, a želja da bude glavni neprestano je ostajala u sjeni. U konačnici, Freddy se povukao i posvetio se sabiranju i proučavanju raznih knjiga, monografija i fotografija. Putovao je po Beču i Veneciji, obilazio galerije, upijao velegradski život i pokazivao interes za koješta. Od oca i stričeva naučio je kako su u Beču žene lijepe, „iz Schnitzlera je naučio kako tamo postoji „Das süsse Mädl“, a pjesnik naivno-rafiniranih kevice i djevojčica u pubertetu, Peter Altenberg, uznemirio je njegovu fantaziju...“ (Begović, 1996: 96). I u Veneciji je Freddy upijao ljepotu svake žene koja hoda ulicama, uživao je promatrajući ih i pričajući o njima svojim prijateljima. „Na svojim pričanjima grijao je Freddy i svoju vlastitu fantaziju; pretvarao se malo po malo pred vlastitim očima u nekog imaginarnog don Juana i stao je da na taj kalup sebe izrađuje“ (Begović, 1996: 98). Postao je Freddy pravi „erotman“, otkrivši u Beču jednu knjižaru koja je bila poznata zbog svojih privatnih edicija i izdanja s erotičnim revijama. Došavši na Sveučilište, bio je spreman za život, a došlo je i vrijeme da sve ono što je čitao i istraživao provede i u praksu. Međutim, dogodilo se to da je Freddy postao duševno zasićen te tjelesne ljubavi. Žene su mu postale ništa drugo doli predmet tjelesne požude, a nakon što bi ih zaveo, bez dvojbe i bez imalo suosjećanja bi ih odbacio. Nakon što je Freddy položio doktorat filozofije s disertacijom Schoppenhauerova teorema o ženama, posvetio se humanitarnom radu za Crveni križ te je osnovao u jednoj sobi svoje garsonijere biro za potpomaganje obiteljima nastradalih ratnika. I zbilja, njegov humanitet sve je više rastao, bio je spreman zauzeti se za svakoga, dijelio je sakupljeni novac gdje god je mislio i znao da je potrebno. Međutim, bila je u svemu tomu i Freddyjeva prikrivena namjera približavanja tim gospođama i udovicama koje su od njega primale pomoć. Obilazio je on brojne kuće i domove nenazočnih ratnika, provjeravajući gospođe i dokazujući svoju stopostotnu spremnost na pomoć. S obzirom da je Freddyju u uredu bila potrebna pomoć još jedne ruke, zaposlio je on gospođu iz najboljeg društva, kojoj je muž bio u ratu, da mu bude dobrovoljnom daktilografkinjom i sekretaricom. Bila je to Giga, koju Freddyjev pokušaj zavođenja nije zaobišao, međutim neuspješno. Kada je rat prošao, nestala je i Freddyjeva humanitarna akcija, a „on je ostao sačuvan, pošteđen, neozlijeđen, kao kakva dragocjenost, spreman da i dalje sja, da bude i dalje ono što je zapravo bila svrha njegova života: nešto ekstra“ (Begović, 1996: 105). Ipak, prijateljstvo s Gigom ostalo je netaknuto, štoviše postajalo je sve intenzivnije. Što ga je Giga više odbijala, to je Freddy bio ustrajniji u pokušaju da ju zavede, a prednost je bila i u tomu što je Freddy pomoću Gige upoznao mnoge patricijske obitelji ekskluzivnog gornjeg grada, kojemu je cijelo vrijeme težio. Ta želja da postane jednakopravnim članom visokog društva postajala je sve veća i Freddyju je bilo jasno da to može izvesti samo ženidbom.

Pravio je razne kombinacije i pokušavao je pridobiti i osvojiti bilo koju dobrostojeću damu iz visokog društva, ali za oko mu je najviše zapela Giga. Odavno je htio da bude njegova ili da makar postane udovica, međutim Gigino hladno držanje nije budilo u njemu ni tračak nade. Ipak, obećao je da će ju čekati. Godine su prolazile, ali on se nije mijenjao:

„Mijenjala su se samo sredstva i motivi, koje je neprestano tražio, da ga naprave zanimljivim i izvanrednim. Svako malo vremena koncentrirao bi svoj interes na nečemu novom i onda je time maltretirao sebe i svijet, dok ne bi opet našao nešto drugo“ (Begović, 1996: 109).

Jedno se vrijeme ponovno posvetio humanitarnom području pa čak i umjetnosti, ne znajući više čime bi zaokupio svoj život, ali najveći uspjeh bila mu je dugo očekivana prilika i mogućnost da osvoji Gigu i da se njoj i svojim konkurentima pokaže kao „nešto ekstra“.

5.6. BELA BALAŠKO (KARIKATURA)

„Bela Balaško, rođen tamo dolje u Opatovini, prošao je svoje djetinjstvo puzajući po gelenderu od sto stubah ili iza kaptolske škole, gdje je igrao na špekule i šaketao se s deranima iz Noe vesi i Kožarske ulice“ (Begović, 1996: 111). Belin otac imao je malenu pekarnicu na uglu Tkalčičeve ulice, namjeravajući svoj obrt prepustiti sinu, međutim Bela je, iza očevih leđa, svakodnevno dijelio pekarske proizvode siromašnoj i gladnoj djeci i postepeno srdio oca, kojemu nije preostalo ništa drugo nego da ga pošalje na školovanje.

„Bela je i u školi ostao onaj isti altruist, s nepromijenjenim simpatijama za gladovice, koji su većinom oko njega sjedili. Imao je neku čudnu averziju prema svakom drugu, koji je bio imalo bolje obučen i koji je imalo mirisao na gospodstvo. Volio je tuberkulozne, anemične, skrofulozne drugove, koji spavaju u gnjilim i vlažnim podrumima, kojima su oci i majke služnici, pralje, kolporter i zanatlije. Svaki od njih redovito je u po jutro dobivao od njega komadić peciva, katkad posuto makom ili slojem maslaca. Taj je običaj ponio on sa sobom i u gimnaziju, kamo ga je otac rado slao. I kao sveučelištarac Bela je pomagao tri siromašne radničke porodice iz susjedstva, koje su bile prilično opskrbljene djecom s praznim želudcima“ (Begović, 1996: 112).

U odijevanju nikada nije pretjerao; odijevao se jednostavno i s ukusom. Nije oponašao svoje prijatelje i nije imao namjeru uklopiti se u kalup tadašnjih mladića, već je nastojao biti sretan i zadovoljan onime što nosi i onime kakav jest. Često je znao voditi sestru Bikicu u šetnje i u kazališta, gdje se ljudi sastaju i zabavljaju, ali najviše je uživao gledajući na sestrinu

licu oduševljenje i sreću kada god bi se našli u šarolikom i veselom društvu. Uz dobro i iskreno srce, krasile su Belu i marljivost i savjesnost. Doktorirao je pravo i ušao u sudbenu službu, a stekavši povjerenje ostalih starješina, počeo je redati uspjehe jedan za drugim. Bio je Bela poseban sudac koji se nije bojao nikakve moći niti su ga bilo kakva sredstva mogla navesti da odstupi od svojega stajališta, iako je ponekad bilo trenutaka kada je Bela ponovno postajao onaj mali raznosac peciva i dijelio koliko je više znao i mogao, stoga je često znao slušati prigovore svojega predsjednika. Ono što je Belu motiviralo na takav uspjeh pa i općenito završetak školovanja, bila je Bikičina prijateljica Zdenka. Javila se između njih dvoje ljubav koja je Belu držala poput groznice. Radi nje je položio sve ispite i radi nje je želio što prije završiti. Radi nje, koju je mislio oženiti. Trajala je ta ljubav tri-četiri godine, sve dok Zdenka svojoj najboljoj prijateljici Bikici nije preotela dečka, nekog Dalmatinca velikih očiju i koščatih ruku, i pobjegla s njime. Bila je to velika patnja i za Bikicu, ali i za Belu koji je, potaknut ljutnjom i ludilom, otišao u potragu za njima s namjerom da ih oboje ubije. Srećom, došao je Bela pameti, a Bikica se postepeno počela vraćati u normalu.

„Belin odnos prema životu postao je potpuno drugi. Prije se htio dati čitav, služiti, voljeti, a sad ga je uhvatio delirij uzimanja, gospodarenja, sebeljublja. Svagdje uzeti, gdje se nešto pruža, zapovijedati gdje se god sluša, a pustiti da bude ljubljen i obožavan kao beščutan idol. I poslije malo vremena postao je Bela jedan od najbezobraznijih kavalira zagrebačkog društva. Prelazio je iz avanture u avanturu kao od akta do akta u svome uredu: registrirano, obrađeno, riješeno“ (Begović, 1996: 125).

Još je jednom Bela bio prevaren i to onda kada je bio sudac slučaju koji se tek imao za riješiti. Bila je tu riječ o Sobotniku, glavnom direktoru Industrijalne Banke, koji je svojom pokvarenošću i varkama doveo banku pred potpuni krah. Igrom slučaja, načuo je Bela od Sobotnikova doušnika kako je Sobotnikova žena Suzi jedna od najljepših žena u okolici uopće. Pronašao je Sobotnik neku kavansku pjevačica, imenom Juanita de la Redondela, koju je angažirao da se pruruši u njegovu ženu i da zavede sudca Balaška, ne bi li ovaj presudio u Sobotnikovu korist i dokazao njegovu nevinost. I doista, Juanita je odradila sve kako joj je bilo i rečeno; uspjela je zvesti sudca Balaška, a sudac je, unatoč svim dokazima protiv Sobotnika, uspio konstruirati njegovu nevinost. Kada se sve konačno svršilo, bračni par Sobotnik i Juanita otputovali su u Beč, a Bela je, saznajući za prijevaru, ostao sam i ponovno povrijeđen sve dok ga Freddy nije uveo u Gigino malo društvo prosaca.

5.7. MISTER KVIT (PASTEL)

Mister Kvit, pravim imenom Žarko Babić, od malih je nogu pokazivao talent i interes za glumu. Svoje monologe i predstave svakodnevno je izvodio pred svojom majkom, koja mu je uvijek bila najveća podrška. Jednoga dana, na vratima njihove kuće u Dorćolu, pojavio se Brana Tajković, direktor putujućeg kazališta, koji je prepoznao dječakovu nadarenost i koji je odlučio Žarka povesti sa sobom. Tako se mladi Žarko pridružio Braninoj putujućoj družini, koja je održavala male mjesne predstave po cijeloj Hrvatskoj, a trajalo je to sve do jednoga dana kada je Žarka prevarila tadašnja djevojka i glumačka partnerica Ljerka. Žarko je, napustivši putujuću družinu, odlučio započeti vlastitu karijeru, a njegov prirodni talent donio mu je angažman u Zagrebu, gdje je Žarko iz dana u dan usavršavao svoje sposobnosti i postepeno postajao poznat u zagrebačkom društvu, stvorivši zavidnu glumačku karijeru. Gigu Barićevu poznao je još iz mladih dana, kada je Gigi bilo samo trinaest godina. O njemu se govorilo samo u superlativima, a Giga je kao trinaestogodišnja djevojčica bila nesumnjivo zalučena njegovom pojavom; kupovala je njegove slike, sakupljala kazališne cedulje na kojima je pisalo njegovo ime i izrezivala novinske članke u kojima je bilo o njemu govora. Boravak u Topuvskom, kamo je Giga išla s bolesnom majkom, samo je produbio njihov odnos, iako se on temeljio samo na flertu.

„Između mene i Babića, male trinaestogodišnje curice i za ono vrijeme još afektiranog, umišljenog razmaženog komedijaša, nastade pravi pravcati flirt. Ja sam flirtala s takvom sigurnošću i rutinom, kao da sam kako ono reče Mister Kvit za moju mamu, jučer maturirala. Zapravo, bar sada vidim, nije mi toliko bilo stalo do kavalira, koliko baš za onaj flirtske trening, kod koga sam se, kad sam vidjela kako mi ide od ruke, demonski radovala. Upotrebljavala sam svu silu trikova, ekspedijensa, lukavština, koketerije, kaprisa, ludorija, da što jače zaludim komedijaša, koji je sa svoje strane bio uvjeren da će najprije s jednim migom maloga prsta, a kasnije blještavilom svoje umjetničke aureole pridobiti neiskusno i ludo djevojčice (...) Među nama je nastala neobična igra: sa zasjedama, provociranjem, nadmudrivanjem, okolišanjem, blufovima, navalama i obranama, kao kod partije šaha. A s riječima i pogledima i malim skladnim gestama, u kojima je kod njega bilo vrlo mnogo opreza, a kod mene proračunane distance“ (Begović, 1996: 168).

Sada Babić pohodi Gigu svakoga utorka, i dalje se nadajući kako će njihovo dugogodišnje poznanstvo, njegov šarmantni vokabular i ona njegova blještava, umjetnička aureola pridobiti Giginu apsolutnu naklonost i povratiti onu njezinu mladenačku zaljubljenost.

5.8. ANGELUS POSTHUMUS (FOTOGRAFIJA)

Angelus Posthumus, pravim imenom Anđelo Hervojević, bio je dijete bolje zagrebačke kuće, odgojen s lijepim manirama, sa smislom za društvenost, čovjek zadovoljan malim stvarima i veoma pozitivnog duha. „Samac u svijetu, bez obveza, bez posebnih zahtjeva, uravnotežen, solidan, indiferentan prema ženama i piću, nije čekao da se snađe u kaosu poslije rata. Vidio je odmah da u taj čas valja nešto poduzeti i raditi. I to brzo raditi i ne dugo promišljati“ (Begović, 1996: 227). U Zagrebu, kao i drugdje u većim gradovima, otvarale su se brojne male banke, mjenjačnice i zalagaonice pa je tako i Anđelo odlučio unajmiti neki lokal i pretvoriti ga u banku i mjenjačnicu. Novci su dolazili i odlazili, mijenjali se, svote su rasle, a Anđelo je sve više uživao ugled poštenog i dobro poslovnog čovjeka. U njegovu skladnom, ali pomalo usamljenom životu nedostajala je samo ženska ruka, koja bi oživjela neispunjeni dio Anđelova života. Ugledavši Renatu de Wrabetz u gradskom kafiću, odlučio je da će se njome oženiti.

„Renata je bila dijete stare obitelji s tradicijama imetka, gdje je bio baštinjen smisao za luksuz, za udobnost, za lagodnost, za slatki nerad i ukusan život, znala je potpuno i savršeno, što joj vrijedi ljepota i gracija, uokvirena u okvire gospodstva i rafinirane poze „noli me tangere“! Tu dragocjenu vrednotu neće ona dati za bilo što. Neće je žrtvovati kakvom kuburantu, kod koga će morati živjeti u dvije male sobice, s vječnom brigom koja joj i danas ogorčava djevojaštvo, kako će da dođe do para cipela ili svilenih čarapa, s trajnim odricanjem (...) Morati, a ne moći, htjeti, a ne imati, izgledati, a ni za čim, ostati na površini, a s utezima na nogama. Ne, ne. Nikada. Ona mora da bude bogata, njoj treba bogatstvo. Ogromno: milijoni, putovanja, automobili, perle, pelci, sluge, vila, saloni, parkovi. Luksuz, ljepota, gospodstvo“ (Begović, 1996: 214).

Upravo zbog svog sebeljublja, sebičnosti i fanatične želje za bogatstvom, ostavila je Renata svoju prvu ljubav koju je imala s Ivicom, skromnim i veoma ambicioznim mladićem iz Like, koji je kasnije završio i doktorat, namjeravajući priuštiti Renati život kakav je priželjkivala. Međutim, nije bilo dovoljno. Renata je bez imalo suosjećanja i kajanja ostavila Ivicu, a on se, došavši do psihičkog sloma, ubio. Nedugo nakon tragedije, Renata se pristala udati za Anđela te je svojim brakom u početku bila odveć zadovoljna. „Snašla se u obilju i bogatstvu kao novorođenče u svojoj zipci. Vodila je udoban i ugodan život, zadovoljavajući svim kaprisima, koje može da ima razmažena, elegantna, lijepa mlada dama, koja ne mora računati sa svakom parom“ (Begović, 1996: 235). Ipak, takav bezbrižan i lagodan život nije dugo potrajao jer je Anđelo, započevši još veći poslovni pothvat s bankarstvom, doživio potpuni krah, a Renata je financijsku katastrofu svoga muža smatrala kao osobnu uvredu s

njegove strane. Odselila se kod svojih roditelja, a Anđelo je, uz potpuni financijski slom, došao i do sloma svoga bračnog života. Međutim, ostalo je u njemu još uvijek male, ali ipak prisutne poletne snage za optimizam i ambiciju. Otišao je u Njemačku i tamo započeo poslovnu karijeru od nule.

„Čitavo vrijeme, što je bio nenazočan, u svim onim brigama, nemirima, proučavanjima i teškim nastojanjima, imao je neprestano u svijesti Renatu (...) Nije on imao nikakvih iluzija u pogledu njezina srca, niti je vjerovao u bilo kakvu snagu njezina karaktera: znao je da je može održati i sačuvati redovit, udoban i bezbrižan život, u kome može da zadovolji svojim malim taštinama i kapricioznim potrebama“ (Begović, 1996: 246).

Kada se Anđelo vratio s višemjesečnog izbivanja, bio je lišen svega što bi ga moglo bilo kako okupirati ili skoncentrirati; dao se sav u službu svoga poduzeća. Nije ga više mučio problem ni s Renatom. Potpuno ravnodušno, lišen bilo kakva osjećaja prema njoj, potpisao je papire za rastavu braka i počeo graditi svoj novi ugled. Sada se Anđelo Hervojević računa za jednog od najjačih zagrebačkih privrednika; opet ima vilu, automobil, posluhu i sve ostale pogodnosti i luksuze koje je nekoć izgubio. Međutim, ima još nešto, a to je velika želja da osvoji Gigu, koja je bila z njega kada mu je bilo najteže, šaljući mu svoju podršku u pismima i kojoj Anđelo nije spoznao nijedne mane – upravo posebna žena kakvoj se oduvijek nadao.

5.9. PERO (AUTOPORTRET)

Najzanimljiviji i najopsežniji portret jest portret Pere Sambolca jer je on jedini ispričovijedan u prvome licu i predstavlja zapravo Perin autoportret. Sve ono što Giga zna i pripovijeda Irini, dolazi iz njegova pisma.

Pero dolazi iz Sv. Križa Začretja, gdje je živio vrlo skromno sa svojim roditeljima i braćom. Ono što je preokrenulo njihovu seosku rutinu bio je dolazak tete Gize iz Amerike koja je, obećavši svom pokojnom suprugu i Perinom stricu Lojzeku, odlučila uzeti jednog od dječaka i školovati ga kako bi postao pravi gospodin.

„Teta Giza nije bila nikakva ljepotica. Potpuno sive oči ispod jedva zapažljivih obrva, ponešto ćubast nos s malo zavrnutim nozdrvama i velika usta s tankim usnama, bili su pojedinačno ružni. Ali u njezinu svježem i pametnom posmijehu dobili bi života i izraza i neku čudnu sugestivnost, koja je očaravala“ (Begović, 1996: 255).

Imala je oko trideset i sedam godina i nije mogla imati djece, stoga joj je Pero nadomjestio sve one nikad proživljene majčinske trenutke. I zbilja, opskrbila je Peru s neopisivom ljubavlju, omogućila mu je školovanje, sviranje, jahanje, druženje s djecom visokog društva, općenito omogućila mu je lagodan i bezbrižan život. Podredila je čitav svoj život Peri, a od njega je zauzvrat tražila samo da uči i da postane gospodinom. Međutim, dogodila se jedna nezgoda prilikom njihovog jahanja te je Pero slomio nogu, a primoran provesti nadolazeće tjedne u krevetu i promatrajući tetu većinu vremena pobudilo se u njemu nešto novo i muževno.

„Toliko je sugestivne snage bilo u njenim riječima, da je i mene povukla za sobom. Činilo se – možda je tome bila uzrokom i moja bolest, a možda i njezina blizina, tako temperamentna – kao da je ona i sada još uvijek ona mala djevojčica od nekada. Nasmijano, ugrijano njeno lice izgledalo je svježije i primamljivo. Promatrao sam njene usne, koje su se u govoru dizale i zatvarale, i mislio na poljupce, koje mi je toliko puta dala, one dobre rodbinske poljupce, koje sam primio bez ikakvih uzbuđenja. Čudio sam se, kako sam mogao, da ih ne osjetim i ne uživam“ (Begović, 1996: 274).

Od toga časa Pero svoju tetu više nije gledao istim očima. Svaki dan primjećivao je neki novi detalj u njenim pokretima, izgledu i govoru koji bi ga potom odveo u novu ekstazu. Trajalo je to sve do jednom kada je Pero, ne mogavši se više oduprijeti porivu i tom sveprisutnom uzbuđenju, otišao u tetinu spavaću sobu i upustio se u odnos s njom. Perino iskustvo intimnog odnosa s tetom Gizom svjedoči o inicijacijskom obredu kojim je mladić ušao u svijet odraslih muškaraca, što je vrlo važno s obzirom na to da Pero referira na svoj i Gigin razgovor dok su još bili mladi, pri čemu mu je smetalo njezino samopouzdanje i pokroviteljski ton, a on je pak bio onaj koji je znao o čemu govori:

„Ja sam mislio: što se razbacuješ tu, ti oblizana brbljavice, u kratkim suknjicama i sa zvrkovima kose na ušima (kako ste onda nosili), koja nemaš pojma ni o čemu, a ideš na krenchene u pratnji mame ili guvernante, što se razbacuješ preda mnom, koji sam vidio to i to, koji poznam ovo i ovo, koji sam doživio toga dosta i koješta još“ (Begović, 1996: 296).

Pero je tada i sam znao da Gigu nije mogao slijediti jer je svojom inteligencijom, promišljenošću, duhovitom arogancijom i lukavom malicioznošću bila nesumnjivo iznad njega, čak je i sam priznao Gigi da mu od prvoga dana nije bila simpatična, međutim „tek poslije mnogo godina, zapravo u posljednje vrijeme, otkad smo se opet sreli i sastali, otkrio sam da ima nešto podsvijesno u meni što govori vama u prilog“ (Begović, 1996: 296).

6. ZAKLJUČAK

Milan Begović svojom je književnom poetikom utkao novi put hrvatske književnosti. Približio ju je onim svjetskim razmjerima, ali i najširoj čitateljskoj publici, i to zahvaljujući svom nastojanju da iskaže stanje čovjekova duha onoga vremena, da prikaže onaj društveni kolektiv, čiji psihološki zahvat izgrađuje na onom realističkom. Pokazao se kao vrsni majstor u stvaranju romanesknog dijela svoga opusa, protkanog čitavim studijama muško-ženskih odnosa, ljubavi, strasti i erotike, što ga je uvelike razlikovalo od onih pisaca koji su književnost promatrali kao sredstvo za rješavanje društvenih ili političkih problema. Roman „Giga Barićeva“ nesumnjivo zauzima i zavrjeđuje visoko mjesto na ljestvici onodobnih romana prvenstveno jer nije tipičan roman. To je društveno ili društveno-psihološki roman koji prati ženu iz visoke građanske sredine i njezinu životnu sudbinu, a ono što ga svrstava u moderne romane jest nadasve razvedena fabula, mnoštvo digresija i retrospektivnih događaja, prikaz autonomne i nepokolebljive žene te obilježje romana-rijeke; romana koji prikazuje čitavu galeriju društvenog života u predratno, ratno i poratno vrijeme i koji nudi čitavu psihološku studiju muško-ženskih osjećaja.

U uvodnom dijelu završnoga rada predstavljena su poglavlja te cilj samoga rada, nakon čega slijedi rezime o razdoblju moderne u povijesti hrvatske književnosti. Nakon povijesnog prikaza, slijedi poglavlje koje se odnosi na biografske podatke o Milanu Begoviću, kao i o njegovom književnom stvaralaštvu. Ono na što je stavljen naglasak i samo težište rada jest upravo roman „Giga Barićeva“, u čijem je prikazu obuhvaćeno što više obilježja modernističke poetike, ali i Begovićeve poetike općenito. Naposljetku, slijedi najopširnije poglavlje koje se odnosi na prikaz likova u romanu i njihovih psiholoških odrednica te zaključni dio završnoga rada koji možemo zaključiti nepobitnom činjenicom da je ovaj klasik hrvatske književnosti svojim dugogodišnjim, neujednačenim, raznovrsnim i opsežnim pisanjem doista zaslužio počasno mjesto jednog od najboljih hrvatskih književnika i predstavnika hrvatske moderne.

7. LITERATURA

IZVORI:

1. Begović Milan. „Giga Barićeva: Sedam prosaca“. Zagreb: Matica hrvatska, 1996.

LITERATURA:

1. Hećimović, Branko. Milan Begović: pjesme, drame, kritike i prikazi. // „Pet stoljeća hrvatske književnosti“ / ur. Augustin Stipčević. Zagreb: Matica hrvatska, Zora, 1964., str 7-22.

2. Nemeč, Krešimir. „Povijest hrvatskog romana: od 1900. do 1945. Godine“. Zagreb: Znanje, 1998.

3. Prosperov Novak, Slobodan. „Povijest hrvatske književnosti: od Bašćanske ploče do danas“. Zagreb, Golden marketing, 2003.

4. Senker, Boris. Milan Begović: pjesme i proza. // „Stoljeća hrvatske književnosti“ / ur. Nikola Batušić i suradnici. Zagreb: Matica hrvatska, 1996., str 11-40.

5. Šicel, Miroslav. „Povijest hrvatske književnosti 19. Stoljeća: knjiga III., moderna“. Zagreb: Naklada Ljevak, 2005.

6. Kornhauser, Julian. „Begovićeva „Knjiga Boccadoro“ u kontekstu simbolizma“. Croatica: časopis za hrvatski jezik, književnost i kulturu, Vol. 7 No. 7-8, 1976., str 111-134. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=342047 (Pregled: 2. listopada 2020.)

7. Milanko, Andrea. „Sjećanje na Gigu: pamćenje otpora“. Nova Croatica: časopis za hrvatsku književnost i kulturu, Vol. 5 (35) No. 5 (55), 2011., str. 165-182. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=257642 (Pregled: 2. listopada 2020.)